

კიბერ ენა, რეზორტ ენის ქვეკულტურა

მოკლე შინაარსი

ნაშრომი ეხება თანამედროვე ინგლისური ენის ახალი ლექსიკური ერთეულებით გამდიდრების გზების შესწავლას. ენაში დამკვიდრებული ნეოლოგიზმების აქტუალურობისა და მდგრადობის დადგენას. ნაშრომში გაანალიზებულია კომპიუტერის მეშვეობით განხორციელებული ტექსტური მეტყველების თავისებურებები ქართულ სივრცეში, რომელიც ძირითადად ხორციელდება ინგლისურ ენაზე. შევეცადე შემესწავლა ქართველი ახალგაზრდების მეტყველების თავისებურებები. ამისათვის ვაწარმოეთ კვლევა აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, რომელმაც გამოავლინა, ქართველი ნეტიზნების მეტყველების სპონტანურობა. გამოჩნდა, რომ ქართველი ახალგაზრდები ყოველდღიურ საუბარში ფართოდ იყენებენ ინგლისურ აბრევიატურებსა და აკრონიმებს, რომლებიც ცვალებადობას განიცდიან ქართული ენის მორფოლოგიის მიხედვით.

ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო და ხშირად გამოყენებული ნიშნები კიბერ სივრცეში „სმაილებია“. ინტერნეტ ინგლისურის გამოჩენამ არა მხოლოდ ინგლისური ენის სიტყვათა მარაგით შეავსო ლექსიკონები, არამედ შეიმუშავა ისეთი უცნაური ნიშნები, რომლებიც ძირითადად გამოიყენება ემოციის გამოსახატავად. ზოგიერთი მკვლევარი ამ ნიშნებს „ემოტიკონებს“ უწოდებს. ისინი გამოიყენება იმიტომ, რომ ინტერნეტის ვირტუალურ სამყაროში, კომუნიკაცია ძირითადად სიტყვებით ხორციელდება, რომლის დროსაც არ შეგვიძლია გამოვსაბოთ გრძნობები სახის ემოციით და უსიტყვო. თუმცა ხალხი იყენებს პუნქტუაციის ნიშნებს, ასოებისა და ნიშნების კომბინაციებს, რომ თავიანთი ემოციები გამოხატონ. თვითოეული ნიშანი არის „ახალთახალი და ცოცხალი“.

კვლევებმა ცხადყო, რომ კიბერ ენა ინგლისურ ენას ფუნდამენტურად შეცვლის.

Maka Murvanidze

CYBER LANGUAGE AS A SUB-CULTURE OF A LANGUAGE

Abstract

The article deals with the studying of enriching modern English language vocabulary with new lexical units, determining the stability and urgency of neologisms established in the language.

It also analyses the features of textual speech in Georgian cyber space through a computer, which is usually done in the English language. We tried to study the features of Georgian teenagers' speech and did the research about this issue. The research done by us detected the spontaneity of Georgian teenager "netizens" speech. It also showed that they widely use English abbreviations and acronyms in their everyday speech, which are changed according to the morphology of the Georgian language.

One of the most interesting and usable signs in Cyber space are "smiles". Internet English that increased the English vocabulary filled not only the dictionaries, but also produced some strange signs, which are usually used to express emotions. Some scholars call these signs emoticons. They are used just because in the virtual world of Internet communication mostly is performed through words, in which we cannot express our facial expressions or gestures. Therefore, people use punctuations, combinations of letters and signs to express emotions.. Each sign is fresh and vivid.

The research done by me is a clear evidence that the Cyber language is going to change the English language fundamentally.

საკვანძო სიტყვები: კიბერ ენა, ინტერნეტ კომუნიკაცია, ემოტიკონები, ელექტრონული ფოსტა, ვირტუალური სამყარო, გლობალური ქსელი.

Key Words: Cyber language, internet communication, emoticons, e-mail, net, chat, virtual world.

შესავალი. ნაშრომის კვლევის საგანს წარმოადგენს ინგლისური ენის განვითარების თანამედროვე ტენდენციები, ახალი წარმონაქმების, შემოკლებული ერთეულების და ქართველი ნეტიზენების კომუნიკაციის საფუძველზე. ძირითადი ყურადღება მიმართულია ინგლისური ენის ლექსიკის ცვლილებების კომუნიკაციურ-პრაგმატული ასპექტებისადმი. ასევე დაფიქსირებულია საკმაოდ სწრაფი ტემპით მიმდინარე მასშტაბური ცვლილებები. ყველაზე მნიშვნელოვანი და მასშტაბური ცვლილება არის უზარმაზარი რაოდენობის ახალი სიტყვების გამოჩენა, მათი წარმოება და გაუჩინარება-გაქრობა, რაც ნათლად აისახა ლექსიკონებში, ინტერნეტ სივრცესა და ლინგვისტურ ლიტერატურაში.

მოცემულია ახალგაზრდული მეტყველების თავისებურებების შესწავლის შედეგები ქართულ სოციალურ-კულტურულ გარემოში. ჩატარებულია კვლევა ქართველი ნეტიზენების ანუ კომპიუტერის მომხმარებელთა მეტყველების თავისებურებების გარკვევის მიზნით. ნაშრომში გაანალიზებულია ინტერნეტ

სივრცის საშუალებით გაგრძელებული ტექსტური მეტყველებების თავისებურებები ქართულ სივრცეში, რომელიც ძირითადად ხორციელდება ინგლისურ ენაზე.

ნაშრომში კვლევის მეთოდად ძირითადად გამოყენებულია კიბერ სივრცეში არსებული და ინტერნეტ მასალაზე დაფუძნებული ენის ერთეულების განხილვა-შესწავლა თანამედროვე სიტყვათწარმოების გზების საშუალებით. აგრეთვე სოციალურ ქსელებში კითხვარების საშუალებით სხვადასხვა ტიპის გამოკითხვები, სტატისტიკური კითხვარები და უშუალოდ სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებთან გასაუბრება-კითხვარი. კვლევა წარიმართა სოციალური ქსელების საშუალებით, რაც კიბერ სამყაროს განუყოფელი ნაწილია.

ნაშრომში გამოვიყენე სამეცნიერო და მეთოდური ლიტერატურა როგორც ბეჭდური, ასევე ელექტრონული სახით. კიბერ ენა მეცნიერების კვლევის ახალ მიმართულებას განეკუთვნება, მაგრამ საქართველოში მისი კვლევა რაოდენობრივი თვალსაზრისით სულ რამდენიმე ათეულსაც არ აღემატება. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია დ. კრისტალის მოსაზრებები, რომლის კვლევებს ეყრდნობა კიბერ ენის საკითხებით დაინტერესებული თითქმის ყველა თანამედროვე ენათმეცნიერი. წიგნში თავმოყრილი მასალა განსაკუთრებით საყურადღებოა, რადგან შეიცავს უახლესი დაკვირვებების შედეგებს და ინტერნეტის ზეგავლენას ინგლისურ ენაზე, კერძოდ ინტერნეტ ენის ლინგვისტური პერსპექტივა, ელექტრონული ფოსტის ენა, ვირტუალური სამყაროსა და ინტერნეტის ენის მომავალი, სიტყვათწარმოების გზები და საშუალებები კიბერ სივრცეში.

საკმაოდ საინტერესოა კუეტემეიერის სახელმძღვანელო, რომელიც განკუთვნილია ინგლისური ენის შემსწავლელი სტუდენტებისათვის და თანამედროვე ტექნოლოგიით დაინტერესებული პირებისათვის. ყურადღებას იპყრობს ისეთი საკითხები, როგორიცაა: ტელე და გრაფიკული კომუნიკაცია, თანამედროვე ტექნოლოგიური კომუნიკაციის მიდგომები, კომპიუტერთან შერწყმული კომუნიკაცია და სხვ.

მსჯელობა. „თუ ინტერნეტი რევოლუციაა, მაშინ ის ლინგვისტური რევოლუციაც იქნება“, აღნიშნავს დ. კრისტალი.

ინგლისურენოვან ქვეყნებში საზოგადოების მხრიდან გამუდმებით ისმის კითხვები: რა ზეგავლენას მოახდენს კიბერ ენა ინგლისურ სალიტერატურო ენაზე? ქმნის თუ არა კიბერ ენა

მართლწერის დამახინჯების საფრთხეს? ეს შიში საზოგადოების მხრიდან ახალი არ არის ტექნოლოგიური პროგრესის დროს. XV საუკუნის შუა წლებში სტამბის დაარსებამ და ჩამოყალიბებამ იგივე შიში გამოიწვია საზოგადოებაში, რასაც დღეს ინტერნეტი იწვევს. უფრო მეტიც, დასავლურმა ეკლესიამ იმ დროს ბეჭდვითი პრესა სატანურ გამოგონებად მიიჩნია. ეკლესიის წარმომადგენლების აზრით, უცნაურად დაბეჭდილი მასალა გამოიწვევდა სოციალური წესების რღვევას და უამრავი უდანაშაულო ადამიანის სული რისკის ქვეშ აღმოჩნდებოდა. შესაბამისად მალევე 1486 წელს ფრანკფურტში მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ ჩამოყალიბდებოდა სახელმწიფო საცენზურო ორგანო, რომელიც წნეხის ქვეშ გაატარებდა არამართმადიდებლურ ბიბლიურ თარგმანებს და ტრაქტატებს (კრისტალი, 2004: 2).

ამ მოვლენის მსგავსად, თითქმის 400 წლის შემდეგაც იგივე შიში არსებობდა ტელეგრაფის, ტელეფონის და რადიო-მაუწყებლობის გამოგონებისას. დღეს კი XXI საუკუნეში მსგავსი შეკითხვა ისმის ინტერნეტ სივრცის გარშემო. საუკუნეების შემდეგ კარგად გამოჩნდა ზემოხსენებული ტექნოლოგიების დადებითი მხარეები. მოგვიანებით, ალბათ, იმავეს იტყვიან კიბერ სივრცეზეც.

როგორც ვიცით, დღეს მიმდინარეობს მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაცია. ეს ხდება ჩვენი ცხოვრების ყველა სფეროში, განსაკუთრებით ისეთ მეცნიერებებში, სადაც ელექტრონიკა წამყვანი ელემენტია. მანამ, სანამ გაჩნდებოდა კომპიუტერული ტექნოლოგიები, არსებობდა სხვადასხვა ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებები, რომლებიც მალე გამოდიოდნენ მწყობრიდან. კომპიუტერმა ძირფესვიანად შეცვალა მდგომარეობა.

თავდაპირველად, კომპიუტერები შექმნილი იყო მეცნიერული კვლევებისთვის და მათი გამოყენება მხოლოდ სპეციალისტებს შეეძლოთ. მხოლოდ 70-იან წლებში შეიქმნა პირველი პერსონალური კომპიუტერი, რომელიც ხელმისაწვდომი გახდა საზოგადოების ყველა წარმომადგენლისთვის. სწორედ ეს გახდა გარდატეხის საფუძველი კომპიუტერული ტექნოლოგიისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიის განვითარების ისტორიაში. დღესდღეობით კომპიუტერი დაიხვეწა და გამოიყენება როგორც სამეცნიერო საქმეებისთვის, ასევე პირადი მოხმარებისთვის.

ინტერნეტი კი ნიშნავს გლობალურ კომპიუტერულ ქსელს. ის არის „მსოფლიო-ქსელი“, რომლის მეშვეობითაც მომხმარებლებს შეუძლიათ ნებისმიერი კომპიუტერიდან მიიღონ მათთვის სასურველი ინფორმაცია, მაგრამ ინტერნეტი ამ სახით, როგორც დღესაა, დაახლოებით 30 წლის წინ შეიქმნა. მანამდე არსებობდა ლოკალური ქსელები ორგანიზაციებს შორის. არავის უფიქრია ლოკალური ქსელების ერთმანეთთან გაერთიანება. ცნობილი ფაქტია, რომ ტექნიკის განვითარებაში დიდი წვლილი სამხედროებს მიუძღვით. სამხედრო დანაყოფები სხვადასხვა ქსელში იყო გაერთიანებული. ასე მაგალითად, შეერთებული შტატების საჰაერო ძალების ქსელს ადმინისტრირებას უწევდა კორპორაცია IBM, საზღვაო ფლოტი იყენებდა Unisys, ხოლო სახმელეთო ძალები EC – ქსელებს. იმის გამო, რომ მათ შორის კავშირი თითქმის შეუძლებელი იყო, დადგა აუცილებლობა ერთიანი ქსელის შექმნისა. ეს პრობლემა დაისვა დაახლოებით 1961 წელს და გაგრძელდა 80-იან წლების შუახანებამდე.

ჩამოყალიბდა ქსელი სახელწოდებით ARPAnet. იგი კარგად მუშაობდა, მაგრამ კომპიუტერების სხვადასხვა პლატფორმაზე მუშაობის გამო, პრობლემა დროდადრო ისევ იჩენდა თავს. 1974 წელს გამოჩნდა ორი პიროვნება: ვინგ სერფა და ბობ კანტი. მათ სტატიაში დაწვრილებით მიმოიხილეს აღნიშნული პრობლემა და ჩამოაყალიბეს ქსელებს შორის მონაცემთა პაკეტების პროტოკოლის თეორია, ამავე სტატიაში განიხილეს ამ პრობლემების გადაჭრის გზა. შედეგმაც არ დააყოვნა. 1982 წელს შეიქმნა პროტოკოლი: TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol), ასევე შეიქმნა ინტერნეტი (Internet-Interconnected Network), ანუ გაერთიანებული ქსელები (კუეტი-მეიერი, 2002: 23-25).

ლინგვისტების თვალსაზრისით ინტერნეტი არის განსაკუთრებული კომუნიკაციის წრე, რომელსაც აგრეთვე განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ენის განვითარებაში, რისი არსებობაც ადრე წარმოუდგენელი იყო. ამ თვალსაზრისით, ფილოლოგებს განსაკუთრებული ინტერესი აქვთ მის მიმართ, რადგან ენის კომუნიკაციური ასპექტის შესწავლა და მისი ფუნქციონირება ლინგვოკულტუროლოგიურ წრეში ხდება და არა რეალური სალაპარაკო ენისაგან მოწყვეტით, რაც უფრო და უფრო აქტუალური ხდება დღესდღეობით. სწორედ ამიტომ

კომუნიკაციური ენა მისი სიძლიერის გამო ხდება შესწავლის მთავარ და საჭირო ობიექტად ეროვნული კულტურის განვითარებაში.

გლობალური კომუნიკაციის ეპოქაში, ყველაზე პოპულარული ურთიერთობა ინტერნეტ ურთიერთობაა. ის მოიცავს სასაუბრო ენის მრავალფეროვან პრაქტიკას და ინტერნეტ მომხმარებელს საშუალებას აძლევს მიიღონ ინტერნეტში გავრცელებული ნებისმერი ინფორმაცია. ინტერნეტის მომხმარებლები იყოფიან რამდენიმე ჯგუფად. მეცნიერები, მასწავლებლები, სტუდენტები, ჟურნალისტები და სხვ. რაც იმის მანიშნებელია, რომ ინტერნეტის ენა აჩვენებს ყველა ჯგუფის წარმომადგენელის ცოდნის სპეციფიკას.

ინტერნეტში დევს უამრავი სასარგებლო ინფორმაცია და მასალა ხელმისაწვდომი ყველა მომხმარებლისათვის, მაგრამ ინტერნეტის მომხმარებელთა უმეტესობა უპირატესობას ანიჭებს ცოცხალ ურთიერთობას, „ჩატებსა“ და ფორუმებს, სადაც ქმნიან ახალ საკომუნიკაციო ენას აბრევიატურების, აკრონიმების, შენაზარდების და სხვა სიტყვათმარმოებელი ხერხების საშუალებით.

ინტერნეტისა და მობილურის ფართოდ გამოყენებამ ენაში გამოიწვია ახალი სიტყვებისა და ფრაზების შექმნა და კომუნიკაციის ახალი ფორმის წარმოქმნა. კიბერ-სივრცით კომუნიკაციის დამყარება ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების მნიშვნელოვან ნაწილად იქცა. კიბერ-სივრცეს ახალი კიბერ ენა ანუ იგივე **”Netspeak”**-ი დასჭირდა, რაც წარმოადგენს ორი ინგლისური სიტყვის **”Internet”**- ისა და **”Speak”**- ის კომბინაციას და ინტერნეტ საუბარს ნიშნავს. სიტყვა **”Netspeak”**-ი სინონიმია ისეთი სიტყვებისა, როგორცაა: **”Netlish, Weblish, Netlage, Cyber speak, Electronic Language, Computer Mediated Communication”**. დასავლეთის ლინგვისტთა ნაწილი შემდეგი სახის კონცეპტუალურ ჯაჭვებს გამოყოფს:

1. **Internet** (ინტერნეტი) - გლობალური ურთიერთობის საშუალება, კომუნიკაციური სივრცე.
2. **Computer Mediated Communication CMC** (კომპიუტერული კომუნიკაცია).
3. **Computer Mediated Discourse – CMD** (კომპიუტერული კომუნიკაცია ტექსტის საშუალებით, რომელიც ფუნქციონირებს ქსელში).

4. Computer Mediated Conversation – CMC (კომპიუტერული საუბარი), რომელიც მათი გაგებით უახლოვდება „სოციო-ლინგვოფსიქოლოგიური საუბრის“ ანალიზს.

ასეთი სახის საუბარი გამოიყვება ჩატში, ფორუმში, ფოსტაში, ბლოგსა და სხვა საკომუნიკაციო საუბრებში. რუს ლინგვისტთა ერთი ნაწილი მიუთითებს იმაზე, რომ მაღალი ტექნოლოგიის დაარსების შემდეგ შეიქმნა მრავალფუნქციური ენა, რომელიც ემსახურება ელექტრონულ კომუნიკაციას. მას, უპირველეს ყოვლისა, ეკვემდებარება ინტერნეტის ენა და სხვადასხვა გლობალური ელექტრონული ქსელები (ჰეთინი, 2006: 215).

მეცნიერი ლ. ივანოვი გამოყოფს რამდენიმე მიზეზს, რის საფუძველზეც მიაჩნია, რომ ელექტრონული კომუნიკაციის ენა არის მრავალფუნქციური ენა: მისი აზრით, მრავალფუნქციონალური ენა მკვეთრად გამოეყოფა სხვა კომუნიკაციის სფეროებს, რადგან იგი ხორციელდება ტექნიკურ-ელექტრონული საშუალებებით და მიიჩნევა შუამავალ ენად. ეს ენა აკმაყოფილებს სპეციფიკური კომუნიკაციის მიზნებს, რომელმაც საფუძველი დაუდო კონვერციულ ჟანრის თეორიის ახალი მიმართულების განვითარებას, ანუ ვირტუალურ ჟანრს. ასევე მრავალფუნქციურ ენას აქვს საკუთარი უნიკალური ლექსიკური და გრამატიკული ტიპის კრებულები, როგორცაა აბრივიატურები, ბარბარიზმები, შემოკლებები ან მოკონილი ფრაზები, რაც არ არის გავრცელებული სალიტერატურო ენაში.

ადამიანის აზროვნება გახდა, როგორც ინფორმაციული, ასევე ეკონომიური. თანამედროვე ინფორმაციას არ უყვარს მრავალსიტყვაობა, მაგრამ მოიცავს ფართო ინფორმაციას. ამის გამო, იგი პოპულარული გახდა საზოგადოებაში და გვხვდება ყოველდღიურ ცხოვრებაში და შესაბამისად ხდება კომპიუტერისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიის გავლენა ენაზე და პირიქით, რაც ენათმეცნიერების კვლევის საგანი გახდა უამრავ ქვეყანაში. განსაკუთრებით დიდ შრომას ითხოვს ინგლისური კიბურ ენის კვლევა. ინტერნეტი არის ძალიან საინტერესო წყარო ენათმეცნიერული კვლევისთვის და ლექსიკის მხრივაც.

აქედან გამომდინარე, ნათლად ჩანს, რომ ამ უდიდეს გლობალურ პროცესში სხვადასხვა ენები სხვადასხვა შესაძლებლობებით ჩაერთვნენ. მათ შორის მთავარ ენად მიიჩნევა ინგლისური ენა, რომელიც ემსახურება მთელს თანამედროვე ელექტრონულ ქსელს. სხვა ენები კი ინგლისურიდან შესუსტებულ ვერბალურ კომპონენტებს ან ამ მოდელთა დახმარებით

ქმნიან თავიანთ ვერბალურ საშუალებებს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინგლისური ენის „რჩეულ“ ენად მიჩნევა არ ნიშნავს, რომ მას აქვს რაიმე განსაკუთრებული თვისება. უბრალოდ, ეს ენა არის სამუშაო ენა ამ სფეროში მომუშავეთათვის. მაგრამ კვლევებმა დაამტკიცა, რომ ყველა ენას აქვს საკმარისი ლექსიკური მარაგი კომპიუტერული ტერმინოლოგიის შესაქმნელად. ზოგიერთი მეცნიერი ამტკიცებს, რომ ინგლისურენოვანი ტერმინოლოგიის გამოყენება არ არის განპირობებული იმით, რომ ის გავლენას ახდენს სხვა ენებზე, არამედ ინგლისური არის საერთაშორისო ენა, რაც ნიშნავს, რომ ყველასათვის მისაწვდომი და გასაგებია.

კომპიუტერული ტერმინოლოგიის ერთ-ერთ დამახასიათებელ თვისებას წარმოადგენს ის, რომ ის ქმნის კომპიუტერულ სლენგს ახალგაზრდა მომხმარებელთათვის. დროის განვითარებასთან ერთად ცალკეული სიტყვები და ენაც იცვლიან თავიანთ მნიშვნელობებს ფართოდ გავრცელებისა და მასიური მოხმარების გამო. მაგალითად, ერთ პერიოდში თინეიჯერები ყველას აოცებდნენ, რადგან ისინი განსხვავებული ენით საუბრობდნენ და იყენებდნენ ისეთ სიტყვებს, როგორიცაა მაგ. cool, wicked, hip, mad და rad. დღეს ამ სიტყვებს ასაკოვანი თაობაც თავისუფლად ხმარობს. ასეთმა სიტყვებმა შექმნეს ენის ქვეკულტურა. ეს ყველაზე ნათლად აისახა ინტერნეტში და კიბერსამყაროში.

ამერიკელი პოეტი და ფილოსოფოსი რაღვ ვაღდო ემერსონი ჯერ კიდევ 1844წ. თავის ნაშრომში “The Poet” წერდა რომ ენა არის ისტორიის არქივი (Language is the Archives of History). 160 წლის შემდეგ ემერსონის შეხედულება ენისა და ისტორიის ურთიერთობის შესახებ გამართლდა. ეს განსაკუთრებით ნათლად ჩანს „კიბერ ენაში“, სადაც უამრავი ნიშანი თუ შემოკლება გაჩნდა. მაგ., თუ გსურს, მეგობარს უთხრა, რომ რაღაცა ძალიან სასაცილო იყო, ამისათვის იყენებ შემოკლებას - ROTFL (rolling on the floor laughing). თუ არ ხარ დარწმუნებული რამეში, წერ AFAIK (as far as I know), ან თუ ვინმე ემზადება დასაძინებლად, წერ DNLTBBB (do not let the bed bugs bite). სიყვარულს შემდეგნაირად გამოხატავენ, FFTBOMH (from the bottom of my heart).

როგორც აღვნიშნეთ, თანამედროვე ცხოვრებაში კომპიუტერული ტექნოლოგიებისა და ინტერნეტის ფუნქციის გაზრდამ წარმოშვა ე.წ. ვირტუალური ენის ქვეტიპი, სადაც ვერბალური

ნარატივის გარდა, მნიშვნელოვანია ისეთი სემიოტიკური ნიშნებიც, როგორებიცაა ხატულები და სხვადასხვა სახის პიქტოგრამებიც. ხშირად ვირტუალური ურთიერთობისას სიტყვა ჩანაცვლებულია ასეთი ნიშნებით. მეტიც, დიალოგიც კი მიმდინარეობს ასეთ ნიშანთა გამოყენებით. ამ ნიშანთა ფსიქოლოგიური, ხასიათობრივი, თემატური და კონტექსტური მრავალფეროვნება კიდევ უფრო ამარტივებს ამ სახის კომუნიკაციას, მით უმეტეს, რომ კიბერ სივრცეში არ არსებობს არანაირი ცენზურა, რაც მომხმარებელს აძლევს თვითგამოხატვის სრულ თავისუფლებას.

აღსანიშნავია ისიც, რომ „ლიმილაკს/ხატულებს“ ძირითადად იყენებს კომუნიკაციაში მონაწილე პირი საკუთარი ემოციის გადმოსაცემად. პირველი პერსონალური პირი ხშირად რეფლექსივია – სუბიექტის მოქმედება საკუთარ თავს მიემართება © „ემო“ – თავზე ხელს გადაისვამს/გაიპრანჭება. ზოგჯერ საუბარი მიემართება მეორე პირსაც, F – ყვავილის მორთმევა. ფორუმების ენასა თუ ხელნაწერ წერილებში მესამე პირის ემოცია, ჯერ-ჯერობით არ გადმოიცემა.

ინგლისური ენის ცოდნა არ არის აუცილებელი იმის მისახვედრად, რომ სიტყვის „ლიმილაკი“ სახელწოდება ინგლისურის კალკია სიტყვიდან **Smiley** და პირველი „ლიმილაკის“, ანუ „ხატულის“ ავტორიც წარმოშობით ამერიკელი სკოტ ფალმენია, თუმცა ქართულშიც ხშირად ვიყენებთ სიტყვას „სმაილიკი“.

აღსანიშნავია, რომ ელექტრონულ ენობრივ სივრცეში შემუშავებული „ემოციური ხატები“ თუ შემოკლებები თანდათან იფართოებენ გამოყენების არეს და ინტერნეტ სამყაროდან თითქმის შეუზღუდავად გადადიან რეალურ კომუნიკაციურ სივრცეშიც, როგორც ჩემ მიერ მოპოვებულ არაფორმალურ წერილებსა და ფორუმებში ვხედავთ. თუმცა პირადული ხასიათის შეტყობინებისა და ინტერნეტ კომუნიკაციის ფარგლებს გარეთ მათ უკვე ვხედავთ მაღაზიის აბრებსა თუ სარეკლამო დაფებზე, არც თუ იშვიათად პრესასა და სახელმძღვანელო წიგნებშიც.

„სმაილიკები ანუ ემოტიკონები“ ერთგვარი „იეროგლიფებია“, რომლებიც გამოხატავენ ნეტიზენების გრძნობებს და ემოციებს. მათი მეშვეობით შესაძლებელია გრძნობების გამოხატვა სიტყვების გარეშე, რომელიც აადვილებს და ამხიარულებს კომუნიკაციას. ქვემოთ წარმოდგენილია ძირითადი „ემოციური ხატულები“, რომლებიც საყოველთაოა და აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს კიბერ-სივრცითი კომუნიკაციის დროს.

☺ - **smiling face** – მომღიმარი სახე

☹ - **a sad face** – გაჯავრებული, იმედგაცრუებული, ნაღვლიანი

;-) – **winking** – თვალის ჩაკვრა

;-(- **crying** – ტირილი

%-(- **confused** – დაბნეული

:-0; :-8 – **shocked** – შოკირებული

[-:] – **user is wearing a Walkman** – მომხმარებელს ყურთსასმენი

უკეთია

8-) – **user is wearing sunglasses** – მომხმარებელს მზის სათვალე

უკეთია

:-[] – **user has a moustache** – მომხმარებელს წვერი აქვს

:-*) – **user is drunk** – მომხმარებელი ნასვამია

:-D – **a big smile** – დიდი ღიმილი

*<I :-) – **Santa Claus** – სანტა კლაუსი

კიბერ ენა გამოიყენება ელექტრონული ფოსტისა და “ჩატის” დროს, რომელიც საშუალებას აძლევს კომპიუტერის მომხმარებლებს დაეკონტაქტონ ერთმანეთს მოკლე მესიჯების ან sms-ის მეშვეობით. სხვა სიტყვებით, კიბერენა არის წვერითი ენა, მაგრამ იკითხება, როგორც სალაპარაკო ენა. დ. კრისტალი ამ ფენომენის აღსანიშნავად იყენებს ფორმულას: **“speech + writing + electronically mediated properties”**. საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ერთი და იგივე წინადადება კიბერ სივრცეში სხვანაირად იწერება, ხოლო სალიტერატურო ენაზე მას იგივე მნიშვნელობა აქვს, ოღონდ წინადადება სხვა სინტაქსური, გრამატიკული და მორფოლოგიური სტრუქტურით არის წარმოდგენილი, მაგალითად:

1. It's my turn to download now (i.e. I have heard all your gossip, now here mine).
2. I need more bandwidth to handle the point (i.e. I can't take it all in at once).
3. She is multitasking (i.e. said of someone doing two things at once).
4. That's go offline for a few minutes (i.e. that's talk in private).
5. Give me a brain dump on that (i.e. tell me all you know).
6. I'll ping you later (i.e. get in touch to see if you are around).
7. He is 404 (i.e. he is not around).
8. He started flaming me for no reason at all (i.e. shouting at me).
9. That's an alt. Dot way of looking at things (i.e. a cool way).

10. Are you wired? (i.e. ready to handle this?).
11. I got a pile of spam in the post today (i.e. junk-mail).
12. He is living in the hypertext (i.e. he’s got a lot to hide).

დ. კრისტალი ინტერნეტ სივრცეში კომუნიკაციას ძირითადად ოთხ სიტუაციურ ერთეულად ყოფს, ესენია:

1. **Electronic e-mail** – ელექტრონული ფოსტა
2. **Chatgroups** – საბაასო, საჭორაო ჯგუფები
3. **Virtual Worlds** – ვირტუალური სამყარო
4. **World Wide Web** – მსოფლიო გლობალური ქსელი (გამოიხ-

ატება აბრევიატურით **W3** და აკრონიმით **www**. მისი შემქმნელია თიმ ბერნერს-ლიი (კრისტალი, 2004: 10-17).

ზემოსხენებული კომუნიკაციის ტიპებიდან განსაკუთრებით საყურადღებოა **“Chat”** ჯგუფები, სადაც კომუნიკაცია მიმდინარეობს სივრცეში და ორ ძირითად განშტოებად იყოფა. პირველი, როცა დიალოგი მიმდინარეობს რეალურ დროში, ანუ **(synchronous conversation–სინქრონული დიალოგი)** როცა სხვადასხვა მომხმარებლის მიერ დაწერილ შეტყობინებას ერთდროულად ბევრი ხედავს და ყველას შეუძლია აზრის გამოთქმა და, მეორე **(asynchronous conversation– ასინქრონული დიალოგი)**, როცა მომხმარებელს შეუძლია პასუხი გასცეს არსებულ წერილს ნებისმიერ დროს. მომხმარებლისათვის აუცილებელია შემდეგი კომპიუტერული უნარები: სიმკვირცხლე, სისწრაფე და სიზუსტე.

და მაინც რას ნიშნავს იყო კიბერ სივრცის ჩვეულებრივი მოქალაქე ანუ “netizen”-ი? ქვემოთ წარმოდგენილია რამდენიმე ფაქტი, აღებული სხვადასხვა ინტერნეტ საიტებიდან, რათა გაერკვეთ, ხართ თუ არა ე.წ. “Addicted to the Internet” - ანუ ინტერნეტ სივრცეზე მიჯაჭვული:

1. თქვენ დღებით ღამის 3 სთ, მიემართებით აბაზანისკენ და საწოლში დაბრუნებისას რთავთ კომპიუტერს ელექტრონული ფოსტის გადასამოწმებლად.
2. თქვენ ხურავთ კომპიუტერს და ეკრანი გიჩვენებთ, რომ თქვენი კომპიუტერი ჩართული იყო 3 დღე.
3. კომპიუტერს რაც შეიძლება ახლოს დგამთ მაცივართან
4. როცა ვინმე გეკითხებათ, თუ რა თქვით, თქვენ ეუბნებით, რომ დაუბრუნდნენ და წაიკითხონ თქვენი მიწერილი ახლად.
5. ყველა თქვენს მეგობარს აქვს @ თავის სახელში, ანუ ყველას აქვს ელექტრონული ფოსტა, მინიმუმ ერთი.

6. ტაქსის მძღოლს ეუბნებით, რომ თქვენ ცხოვრობთ <http://123.elm/street/house/bluetrim/html>

7. ელექტრონული ფოსტის შემოწმებისას, არ გაქვთ ახალი მიღებული ფოსტა და მომენტალურად იწყებთ ახლად გადამოწმებას.

თუ თქვენ ზემოთ ჩამოთვლილიდან ერთხელ მაინც ყოფილიხართ რომელიმე სიტუაციაში, თამამად შეიძლება გერქვათ „ციფრული მოქალაქე, ვირტუალური კომუნიკატორი ან ინტერნეტ თაობის წარმომადგენელი“ (კრისტალი, 2004: 11-12).

გამოყენებული ლიტერატურა:

კრისტალი, 2004 - Cristal D., Language and Internet. Cambridge University Press. 2004.

კუეტემეიერი, 2002 –Kuetemeyer V.F. Technoogy Today and Tomorrow. USA. Glencoe McGraw-Hill. 2002.

ჰეთჩი, 2006 - Hatch E. Discourse and language Education. Cambridge University Press. 2006.